

کتاب سریش

کتاب دوم
آموزش علمی وزن

تألیف حسین مهرانی

کتاب سیرایشی جلد دوم: وزن خوانی

تألیف: حسین مهرانی

ویراستار: فرهود امیرانی

نبتنگاری: حسین مهرانی

طراح جلد: مهران رشاد

بیتوگرافی: نورنگ

چاپ و صحافی: نورنگ

چاپ اول: ۱۳۸۴

شمارگان: ۲۲۰۰ نسخه

شابک دوره: ۱ - ۰۳۱ - ۵۰۶ - ۹۶۴

شابک جلد دوم: X - ۰۳۲ - ۵۰۶ - ۹۶۴

نقل و چاپ نوشته‌ها منوط به اجازه رسمی از ناشر است.

مهرانی، حسین، ۱۳۴۸ -

کتاب سیرایش / تألیف حسین مهرانی. - تهران: سوره مهر (حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی)، ۱۳۸۴.

۳ ج: پارتیسیون.

(دوره) ۱ - ۰۳۱ - ۵۰۶ - ۹۶۴

(جلد دوم) X - ۰۳۲ - ۵۰۶ - ۹۶۴

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه.

منعرجات: ج. ۱. مبانی نظری موسیقی غربی و ایرانی. - ج. ۲. وزن خوانی. - ج. ۳. سلفژ ایرانی.

۱. موسیقی. - نظریه. ۲. موسیقی ایرانی. - نظریه. ۳. سلفژ. ۴. موسیقی ایرانی. - ریتم و وزن. ۵. موسیقی. - ریتم و وزن. - راهنمای آموزشی. ۶. آواز ایرانی. - پارتیسیون. ۷. ترانه‌های ایرانی. - پارتیسیون. الف. عنوان.

۷۸۱

۳۲ م / ۹۳ MT۶

۸۲ - ۳۲۷۹۲ م

کتابخانه ملی ایران

نشانی: تهران، خیابان حافظ، خیابان رشت، کوچه جمشید جم، شماره ۷۲.

صندوق پستی: ۱۱۳۴ - ۱۵۸۱۵

تلفن: ۶۳۶۵۸۴۸ • نمابر: ۶۴۶۹۹۳۷

تلفن مرکز پخش: ۵ - ۶۴۶۰۹۹۳

به سوی شیوه‌های تجربی‌تر

متدنیسی برای آموزش موسیقی ایرانی سابقه‌های هشتاد و پنج ساله دارد. اولین قدم آن، کتاب «دستور تار» اثر استاد علینقی وزیری (چاپ برلین، ۱۲۹۹ ش) است و از آن پس، به‌ویژه در بیست سال گذشته، دستورهای متعددی برای آموزش سازهای ایرانی (و این اواخر؛ آواز ایرانی) نوشته شده است. اما دربارهٔ تئوری موسیقی ایرانی و به‌ویژه آموزش عناصر اساسی موسیقی، کمتر کتابی نوشته‌اند. در اکثر این کتابها، تفوق دیدگاه تئوریک و ارائهٔ نظریه‌های گاه نامنطبق با اجرا و عمل قابل تأمل است؛ کتاب حاضر که اثر زحمت و تلاش یکی از نوازندگان قابل و معلمان باسابقهٔ موسیقی ایرانی - آقای حسین مهرانی - است، رویکردی قابل توجه را پیش روی اهل موسیقی می‌گذارد. این نوازنده - نویسندهٔ جوان و مستعد، دانش عملی و معلومات نظری خود را با سالها تجربه و تمرین در آموزش موسیقی و نگارش قطعات گوناگون از استادان وقت، درآمیخته و با همکاری موسیقیدانان صاحب‌نظر حاصل کار خود را در سه جلد کتاب تدوین کرده است. کار او قابل و در حدّ توجه و بررسی و نقد جدی از سوی استادان بزرگ موسیقی ایران است و می‌تواند در آینده، مسیر تکاملی خود را بپیماید و به کمال نزدیک‌تر شود.

این اثر در راستای سیاستهای حمایتی مرکز موسیقی حوزهٔ هنری و برای تشویق استعدادهای جوان و پویا، به چاپ رسیده و هدف از انتشار آن، فراهم ساختن امکانی مساعد برای عرضهٔ تلاش و دانش موسیقیدانان نسل آیندهٔ ایران است که مؤلف کتاب حاضر را از نمونه‌های بارز آن می‌توان دانست.

مقدمه مؤلف

در جلد اول از "کتاب سرایش" سعی کردیم تا هنرجویان را با مبانی نظری موسیقی غربی و ایرانی با روشی ساده آشنا کنیم. اکنون در این کتاب نیز سعی شده تا با روشی بسیار ساده آموزش عملی وزن (وزن خوانی) را به هنرجویان بیاموزیم.

در فصل اول و دوم این کتاب هنرجویان با دو روش وزن خوانی عمودی (به شیوه سازهای کوبشی) و افقی (به شیوه سازهای کششی) در میزانهای دوضربی، سه ضربی و چهارضربی ساده و در فصل سوم با انواع آن در میزانهای ترکیبی آشنا شده و تمرین های مختلفی در این میزان ها آورده شده است. در فصل چهارم طریقه وزن خوانی دیرندهای فرعی "سه بر دو" و "شش بر چهار" با تمرین هایی آورده شده است. طریقه وزن خوانی میزان های لنگ از پنج ضربی تا بیست ضربی و همچنین طریقه وزن خوانی دیرندهای فرعی "پنج بر چهار" و "هفت بر چهار" نیز در فصل پنجم همراه با تمرین های مختلف آورده شده است. در فصل ششم این جلد مهم ترین انگاره ها و فیگورهای ریتمیک ردیف میرزا عبدالله آورده شده است تا هنرجویان قبل از اجرای این گوشه ها ابتدا با وزن آنها آشنا شده و پس از خواندن، آنها را اجرا نمایند. در پایان هر یک از این شش فصل دیکته ریتم آورده شده که هنرجویان با شنیدن آنها از روی لوح فشرده سعی می کنند آنها را بنویسند. در فصل هفتم تمرین های مختلف برای نت خوانی به صورت بدون نغمه (پارلاتی) آورده شده است.

در پایان بر خود لازم می دانم از زحمات استاد عزیزم آقای شریف لطفی و دوست گرامی و پژوهشگر موسیقی آقای فرهود اصیرانی به خاطر راهنماییهای ارزشمندشان، و آقای رضا مهملوی به خاطر مساعدت در نشر این کتاب و همچنین آقای مهران رشاد طراح روی جلد و سرکار خانم لیلا مؤمنی نسب که حروفچینی کتاب را انجام دادند صمیمانه قدردانی نمایم.

حسین مهرانی

بهار ۱۳۸۳

فهرست مطالب

فصل اول

وزن خوانسی با $\frac{1}{8}$ ضرب در

میزان های $\frac{3}{8}$ ۳۹

تمرین سکوت گذاری ۴۰

میزان های ساده، وزن خوانی عمودی (به شیوه سازهای کوبشی) ۳

فصل سوم

میزان های ترکیبی ۴۳

آشنایی با میزان $\frac{6}{8}$ ۴۴

آشنایی با میزان $\frac{6}{16}$ ۵۴

آشنایی با میزان $\frac{6}{4}$ ۵۵

آشنایی با میزان های $\frac{9}{16}$ ، $\frac{12}{16}$ ، $\frac{9}{8}$ و

$\frac{12}{8}$ ۵۷

فصل چهارم

دیرندهای فرعی قسمت اول "سه

بر دو" و "شش بر چهار"

سه بر دو ۶۳

شش بر چهار ۷۲

فصل دوم

میزان های ساده، وزن خوانی افقی (به

شیوه سازهای کششی) ۱۵

میزان $\frac{2}{4}$ ۱۶

میزان $\frac{3}{4}$ ۲۸

میزان $\frac{4}{4}$ ۲۹

میزان $\frac{2}{2}$ ۳۱

میزان $\frac{3}{8}$ ۳۲

وزن خوانسی با $\frac{1}{8}$ ضرب در

میزان های $\frac{2}{4}$ ۳۴

وزن خوانسی با $\frac{1}{8}$ ضرب در

میزان های $\frac{3}{4}$ ۳۷

وزن خوانسی با $\frac{1}{8}$ ضرب در

میزان های $\frac{4}{4}$ ۳۸

فصل پنجم

میزان‌های لنگ و دیرنده‌های
فرعی (قسمت دوم) "پنج بر چهار" و
"هفت بر چهار"

میزان‌های لنگ	۷۹.....
پنج ضربی	۷۹.....
شش ضربی	۸۰.....
هفت ضربی	۸۴.....
هشت ضربی	۸۶.....
نه ضربی	۹۰.....
ده ضربی و یازده ضربی	۹۱.....
دوازده ضربی و سیزده ضربی	۹۲.....
چهارده ضربی و پانزده ضربی	۹۳.....
شانزده ضربی	۹۴.....
هفده ضربی و هجده ضربی	۹۵.....
نوزده ضربی	۹۶.....
بیست ضربی	۹۷.....
وزن‌خوانی دیرنده‌های فرعی ۲ "پنج بر چهار" و "هفت بر چهار"	۹۸.....

فصل ششم

وزن‌خوانیِ فیگورهای ردیفِ
موسیقی ایرانی

۱۰۵

فصل هفتم

نت‌خوانی به صورت بدون
نغمه (پارلاتی)

۱۲۷